

Še nič ni gotovo da se bo Hitler zadnji smejal

NEMSKI POHLEP PO UKRAJINI. — ANGLIJA
KRITIZIRANA, KER NE PRISKOČI RUSIJI
IZDATNO NA POMOČ. — NACIJI TRDIJO, DA
JE NJIHOV SEN V EVROPI ŽE URESNIČEN

Dasi je sovjetska armada pokazala v 16 tednih vojne z Nemčijo čudovito odpornost, je morala vseskozi popuščati in Hitlerjeve horde prodirajo globlje in globlje, četudi z ogromnimi žrtvami.

Nezlagana bahavost

Ko se je Hitler po skoro petmesečnem molku nedavno znova oglasil, je marsikdo mislil, da je to storil zato, da opogumi Nemce za nadaljevanje vojnih naporov in jih pripravi na nadaljne žrtve. Bahal se je s pridobitvami v Rusiji in konstatal, da je zrušena za zmemom, in obljubil je Nemcem nova "presenečenja", novo radost v obliki nadaljnjih zmag v boju s "strtim boljševiškim zmajem".

Dasi nemška armada v Rusiji ni po tistem govoru zmagovala nič hitreje kot prej, je treba vendarle priznati, da je demonstrirala v novih napadih ogromno ofenzivno silo, dočim obrambna moč sovjetske armade pojema.

Velikanske pridobitve

Hitler se ponaša, da je njegova armada okupirala trikrat toliko ruskega ozemlja, kakor je velikost Nemčije. To bi sicer ne pomenilo dosti, ako bi bile te nemške osvojitve kje na severu Sibirije. Toda to kar je nemška armada že osvojila, so najobljudenjši, najbolj industrializirani kraji Sovjetske Unije. In če se Nemčiji znova posreči dobiti Ukrajino v celoti, kakor jo je do zmagave zaveznikov dobila v prejšnji vojni, bo Hitlerjev glavni sen uresničen. Bogastva polna Ukrajina, žitnica Evrope, ko njiva Nemčije. "Ukrajina pod Nemčijo bo pomenila kruha v izobilju za vse naše prebivalstvo", je dejal v enemu svojih govorov v dobi, ko z Rusijo še ni sklenil desetletnega "nenapadalnega" pakta. Ko ga je podpisoval, je natančno vedel, da ga bo prelo mil ob prvi priložnosti in si vzel bogastvo Ukrajine za tretji raj.

Kaj počne Anglija?

Z nenadnim vpadom nemške armade v Rusijo dne 22. junija je marsikdo mislil, da bo Rusija zdobljena hitreje, kot je bila Poljska, morda celo tako naglo, kot je bila Jugoslavija. Pa se to ni zgodilo. Rdeča armada je prva v sedanji vojni, o kateri tudi Nemci priznavajo, da se izobno bori. Norčujejo pa se v Berlinu iz njenega vrhovnega poveljstva. Ako je res grešilo v strategiji, bo pokazala zgodovina. Bržkone so Nemci, oziroma Hitler in njegovi svetovalci, rusko armado in njeno poveljništvo podcenjevali, pa je bilo zato treba Hitlerju pred narod, da mu pripoveduje o ogromnih ruskih izgubah, dočim nemških ni omenil niti z eno besedo.

Ker je torej Rusija pokazala tako mogočen odpor, da so se ga posebno v Angliji na vso moč radovali, čemu ni Anglija tudi kaj storila nji v pomoč? Pomagala je Sovjetski Uniji z orožjem, ki jo je poslala v Moskvo. A v Rusiji so želeli, da bi Anglija podvela kaj takega, kar bi ji olajšalo borbo na fronti. Na primer, da bi Anglija invadirala evropski konti-

PRIZNANJE RDEČI ARMADI

Tudi Nemci priznavajo, da se rdeča armada res pogumno bori in jim prizadeva velike izgube. Slika predstavlja sovjetske kmečke fantje na vojaški vaji.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Na Češkem se eksekucije vztrajno nadaljujejo. Očividno se je Hitler odločil ta narod uničiti docela. Ko se mu je čehoslovaška republika podala, oziroma mu je bila žrtvovana, je udaril najprvo po delavskih voditeljih. Le malo jih je moglo pobegniti. Sedaj pa kosi češke izobražence vse od kraja, tudi one, ki so se mu po monakovskem miru slepo udinjali.

V Newarku, N. J., so se člani Operative Motion Picture Machine Operators (AFL) zatekli na sodišče z apelo, da naj njihovo lokalno imenuje sodnega upravitelja, ker je nesolventen. Za vzrok temu dolže unijskega "business managerja" Louis Kaufmana, ki je baje uniji zapravil milijon dolarjev. Zalostno je, ker se mora toliko unijskih zatekati na sodišča, da iztrebi korupcijo iz svoje srede.

Ako bi bilo članstvo unijsko zavedno in pazilo od začetka na svoje organizacije, jim ne bi bilo treba iskati zaščite pred svojimi "voditelji" na sodiščih.

Anglija se nadeja, da bo dobivala najmanj 25 odstotkov živil iz Zed. držav. Ob enem pospešuje svoje domače poljedelstvo, ki je v tej vojni čudovito napredovalo. Prej je Anglija dobivala mleko, jajca, sir, perutnino in razna druga živila iz Danske, Nizozemske, Norveške in iz raznih drugih dežel v Evropi, dalje iz svojih kolonij in dominijonov, ter iz Južne in Severne Amerike. Dovo- z iz Evrope ji je Nemčija popolnoma ustavila. Iz bližine torej ne dobi nobenih živil več.

Amerika, Afrika in Indija pa so daleč. Sedanja vojna je Angliji nauk, da čimveč bo pridelala doma, bolj bo varna. Ako ji ne bi pomagale Zed. države z živilom in svojo bojno mornarico, bi bila Anglija že izstradana in se bi morala Hitlerju podati brez da bi mu bilo treba invadirati angleške otoke.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Število brezposelnih bo te mesece po vsi deželi jako naraslo

Dasi industrija, ki ima vladna naročila zaposluje mnogo delavcev in najema nadaljne, so pa odslavljanja toliko večja v obratih, ki producirajo reči, ki so sicer vsakdanja potreba človeku, a ne dobe pa materiala. Kajti material je sedaj prednost onih obratov, ki so uposleni za narodno obrambo (national defense).

Samo v Michiganu bo iz "mirne industrije" ali kot pravi, iz civilne produkcije, odslavljenih naslednje tedne nad 150.000 delavcev, največ iz avtinskih tovarnov. Odslavljanje se že vrši ne samo v Michiganu nego več ali manj v vseh mestih. Nekaj tednov, običajno po 16 tednov, bodo odslavljeni delavci dobivali brezposelnostno podporo, med tem pa bodo po mnenju vlade dobili delo v obratih za "national defense". Biro AFL za statistike meni, da se to ne bo zgodilo še tako kmalu in bo morala brezposelnim pomagati vlada, na primer s povečanjem budžeta za WPA.

Milijone ljudi potrebnih pomoči tudi doma

Vsako jesen in pozimi se v ameriških mestih vrši kampa- nja in zbiranje prispevkov v takozvani community fund.

V vsakem večjem ameriškem mestu je stotine in tisoče ljudi, ki žive v bedi, neglede ali je v deželi prosperiteta, ali je ni. V vsemestih so slumsi in v njih je med nešteti pomanjkanje vsak dan v gostih. Najbolj potrebne pomoči so družine, kjer sta roditelja bolna in popolnoma odvsnata od javne ali pa privatne dobrodelnosti. Človek ne bi verjel, koliko ljudi v tej deželi živi v nesaniarnih razmerah, v stanovanjih, ki jih je nemogoče napraviti čistim tudi ako bi človek v njih poskušal držati snaga. V gosti obdobjih slumov, kjer se zbirajo najrevnejše, najbolj zaostale plasti prebivalstva, je bolezen v družinah običajna. Otroci imajo povprečno mnogo več kot pa družine, ki so v blagostanju.

V pomoč tem ljudem se sedaj vrši kampa- nja po vseh ameriških mestih. Proletarec- nima prostora, da bi objavljaj njihove apele, a zanašamo se, da naši ljudje radi pomagajo vsakemu, ki je v potrebi, ako le morejo, in uverjeni smo, da dobe precej prispevkov od njih tudi pomožni skladi, kakršni je na primer v Chicagu znan pod imenom "Community Fund". Njegov urad je na 111 W. Washington St.

Poljaki za hlapce

V Nemčiji je uposlenih za hlapce 250.000 Poljakov. Nemška propaganda trdi, da so se udinjali "prostovoljno".

KAMPANJA ZA OBLATENJE A. F. L. VSLED RAKETIRSTVA KI SE JE RAZPASLO V NJI

DELAJSKA TAJNICA FRANCES PERKINS
APELIRA, DA NAJ TUDI UNIJE TOČNO
POROČAJO O SVOJEM POSLOVANJU. —
VELIKO BESED PROTI KORUPCIJI

Tudi 61. redna konvencija

AFL, ki se vrši v Seattlu, Wash., ni še to kar bi delavska konvencija morala biti. Eksekutiva se v svojem poročilu sicer ponaša, da ima AFL že blizu šest milijonov članov, kar je več, ko kdaj prej v njeni zgodovini. Ampak na ugledu ni napredovala.

Primerjanje s CIO

Eksekutiva AFL poudarja porast članstva še posebno radi tega, ker ima tekmeča v C. I. O. Ne le, da je mnogo članov AFL sedaj v CIO, nego se tudi v novih kampanjah za pridobivanje članov in v jurisdikcijskih sporih obe centrali silovito kosata med sabo.

AFL ima tudi na konvenciji v Seattlu značaj zelo konservativne delavske organizacije. Ne sicer toliko v besedah, kajti te so poceni, pač pa v dejanjih. Proti CIO je padla marsikatera pikra in kar se razpoloženja tiče, ni še izgleda, da pride v unijskem gibanju kaj kmalu do slege. Bolj verjetno je, da se bo tekma med AFL in CIO poostрила.

Roosevelt za sporazum

Na konvenciji je bil povabljen tudi predsednik Roosevelt, ki pa se vsled razdalje ni mogel odzvati, pač pa je poslal svoj govor pismeno. Bržkone se konvencije ne bi bil udeležil tudi če bi se vršila na vzhodu, kajti ako bi šel na zbor AFL, bi moral enako vljudno posetiti tudi konvencijo CIO.

Delegaciji AFL je Roosevelt ponovil svojo staro željo, da naj kaj stori za sklenitev sporazuma med spornimi si unijskimi, ker bi bila enotnost ne samo njim v korist, nego tudi obrambni akciji te dežele. Mnogo sporov in stavk namreč nastaja zato, ker je unija zoper unijo, pa se to prav lahko odpravi, če pride spet sloga v unijsko gibanje.

Kot ne prej, tako tudi sedaj njegov apel ne bo še zalegel. Ni še pogojev za enotnost, in jih ne bo, dokler se AFL ne izreče za organiziranje delavcev po industrijah.

Oglašanje korupcije

Delegati in odborniki v Seattlu imajo na sedanji konvenciji veliko neprijetnosti tudi zaradi korupcije, ki je že leta razpasena v mnogih lokalih AFL. Po odpravi prohibicije so se mnogi izmed tistih, ki so si preje kovali kapital z "but- legarstvom", urinili v unije, jih okupirali, ali pa so si ustanovili nove lokale in si jih podvr- gli za molzno kravo.

Na prejšnji konvenciji je voditelj unije ILGW, David Dubinsky, prijel eksekutivo A. F. L., ker se ne loti "čiščenja" v svoji hiši. Pa ga je radi tega izmed podpredsednikov AFL, George E. Browne po imenu, kar v restavraciji fizično napadel. Browne je bil po tem incidentu lani znova izvoljen, dasi je vedela vsa eksekutiva in bržkone večina delegacije, da je raketir.

Letošnje konvencije pa se Browne ni mogel udeležiti, ker se je moral one dni, ko se je pričela, zagovarjati na sodišču v New Yorku zaradi izsiljevanja. On in njegov drugi Bioff, ki je tudi zaznamovan za zločinski karakter, gospodujeta uniji filmskih in gledaliških delavcev in igralcev. Browne je glasom obožbe zahteval od magnatov filmskih družb najprvo dva milijona na leto podkupnine, nato vsoto znižal na milijon, in končno pristal, da se zadovolji s pol milijonom. Ako bi mu ne ugodili, je zapretel s stankami v gledališčih, česar si filmska industrija pač ne more privoščiti, pa mu je plačala, kakor je želel.

Mnogo lopovov

V protiunijski kampanji, ki v meščanskem tisku in po radio valovi po deželi, od kar so se dogodile takozvane sedeče stavke, se raketirje kot je Browne zdržema prikazuje javnosti. Pri razkrivanju poverb, reakcije in korupcije v unijah pa so prizadeli le lokalni AFL in pa tudi nekatere zveze unij, ki ji pripadajo.

Socialisti so na zlorabljanje (Nadaljevanje na 5. strani.)

Sotrudnikom koledarja

Naš namen je izdati Ameriški družinski koledar ko hitro mogoče. V ta namen potrebujemo sodelovanja sotrudnikov. Čimprej pošljete svoje stvari, toliko bolj je nam planirati razporeditev, iskati slike, napraviti korekture in vložiti strani.

Prosimo torej vse, ki mislijo kaj poslati, da to store v čimkrajšem času.

Priporočamo se tudi za zanimive slike. Vse, ki jih prejmemo, potem vrnemo, bodisi porabljene in druge.

Cetudi letos rokopolisov od naših sotrudnikov v starem kraju ni bilo mogoče dobiti, je urednik osebnost poskrbel, da jih je dobil že prej, torej bo stari kraj tudi v prihodnjem koledarju častno zastopan.

Vsebinska bo prvovrstna, kot običajno, in koledar za leto 1942 bo znova triumf slovenske književnosti v tej deželi.

Tudi zastopniki, ki nabirajo oglase, so vabljeni, da svoje delo skončajo ko hitro utegnejo.

S skupnimi močmi bomo izdali osemindvajseti letnik koledarja v obliki in z vsebino, da nam bo vsem v ponos!

Ogromne žrtve nesreč pri delu in na cestah

Združene države ameriške sicer niso nevtralne, čeprav imamo menda kar samo za- stran lepšega nevtralnostni zakon, ali dejansko pa se nismo zapleteni v sedanjo vojno.

Zato morda marsikdo misli, da nimamo v tej deželi nobenih človeških žrtv v velikem številu razen tistih, ki jih zahteva med nami naravna smrt. Pa se hudo moti, če tako misli. Kajti po danih poročilih in statistikah je število žrtv v nesrečah pri delu in onih v cestnem prometu naravnost ogromno. Nesreče pri delu so letos za 6 odstotkov številnejše, kakor so bile lani, ko so terjale 17.000

človeških življenj, telesno poškodovale 1.400.000 oseb ter povzročile ikode v skupnem znesku po 700 milijonov dolarjev. Narastek letošnjih nesreč pri delu pripisujejo dejstvu, da je valed obrambnega programa letos več delavcev, med katerimi je večji del novincev v raznih strokah.

Avtne nesreče so se letos pomnožile za 18 odstotkov nad lanskimi, ki so v dvanajstih mesecih zahtevale 34.000 človeških življenj in telesno poškodovale 1.200.000 oseb. Narastek teh nesreč se pripisuje istemu vzroku kakor v primeru nesreč pri delu.

Po poročilu, podanem na letnem kongresu Narodnega varnostnega sveta zadnji teden, znaajo letošnje žrtve nesreč v prvih devetih mesecih tukaj nič manj kakor 100.000 mrtvih z ekonomično zgubo v skupnem znesku po 3.600 milijonov dolarjev.

Mnogo nesreč pri delu in v cestnem prometu se pripeti po zankiranosti. Zlasti pa je to res v primeru avtinskih nesreč, ki terjajo po mestih dve tretjini žrtv med pešci.

Zguba vsakega človeškega življenja zadene koga v tem ali onem oziru že ob navadnih razmerah. Ali sedaj, ko gre za

obrambo te dežele in rešitev demokracije sploh, postanejo take nepotrebne zgube lahko naravnost usodne za cel narod, če že ne za celo človeštvo, podarja ameriška vlada.

Če bi bili ljudje pazljivejši in previdnejši, bi bilo veliko manj takih nesreč in tako seveda tudi manj žrtv. To je res.

Po našem uverjenju odpade sedaj, kot v preteklosti, še vedno pretežni del krivde na sistem, ki se peha za dobičkom, pa je bilo treba silovitih naporov, da so se v njemu izvajale vsaj delne pridobitve za človekovo telesno varnost.

IGNAZIO SILONE:

FONTAMARA

ROMAN IZ FASISTOVSKÉ ITALIJE

Z avtorjevim dovoljenjem prevedel TALPA

(Nadaljevanje,

Kar se mene tiče, sem se skušal približati Generalu Baldisseri; veljal je za najzibljivejšega izmed nas, ker je bil v mladosti v Neaplju. Pri njem sem se nameraval poučiti, kako se mora pravilno odgovoriti, toda on se mi je samo usmili, no nasmehnil, kakor človek, ki vse ve, a poče tega izdati.

"Kdo naj živi?" ga je vprašal mož postav.

Stari čevljar se je odkril in je zaklical:

"Kraljica Margherita naj živi!"

Uspeh je bil popolnoma drugačen, kakor ga je Baldissera pričakoval. Vojaki so bruhali v hrupen smeh in možič ga je počul.

"Je že mrtva... Kraljica Margherita je mrtva."

"Da je umrla?" je Baldissera začudeno vprašal. "Ni mogel!"

"Zapiši 'ustavoverec,'" je rekel možiču Philippu Lepemu.

Baldissera je odstopil, majajoč radi množice vseh teh nezamisljivih dogodkov z glavo. Sledil mu je Antonio Zappa, ki je pod Berardovim vplivom zaklical "Proč s tatovi!", s čimer pa je povzročil splošno ugovarjanje črnosrajčnikov.

"Zapiši 'anarhist,'" je omenil trebušnik Lepemu.

Zappa je odstopil, na vrsto je prišel Antonio Spaventa.

"Proč s potepuhi!" in je s tem povzročil med črnosrajčniki divji krik. Tudi njega so označili za "anarhista".

"Kdo naj živi?" je vprašal trebušnik Luigiella della Croce.

Toda tudi ta je bil Berardov učenec in ni mogel reči "naj živi", nego samo "proč". Zato je odvrnil:

"Proč z davki!"

To pot celo fašisti niso ugovarjali. Tudi della Croceja so označili za "anarhista".

Globlji vtis je napravil Raffaele Scarpone, ki je zastopniku oblasti skoro v gobec zaklical:

"Proč s tvojim delodajalcem!"

Možič ga je hotel takoj ukleniti, toda Raffaele je bil dovolj pameten, da je zaklical šele, ko se je izmuznil iz četverkotnika. Z dvema skokoma je izginil za cerkev. Nihče ga ni več videl.

Z Jacobom Losurdom se je vnovič pričela vrsta previdnih:

"Vsi naj živi!" je zaklical in prav težko je bilo predstavljati si boljši odgovor. Toda tudi ta ni bil všeč.

"Zapiši," je rekel možič pomočniku "liberalec!"

"Vlada naj živi!" je z najboljšim namenom zaklical Giovanni Oliva.

"Katera vlada?" je vprašal Philippo Lepi.

Oliva ni nikoli vedel, da so na svetu različne vlade. Toda iz vkladnosti je zaklical:

"Zakonita vlada."

"Zapiši 'lopov,'" se je obregnil možič.

Pontius Pilatus je hotel biti posebno zviti, in ko je prišel na vrsto, je zaklical:

"Vlada naj živi!"

"Katera vlada?" je vprašal Philippo.

"Nezakonita vlada."

"Zapiši," je narekoval trebušnik, "malopridnež!"

Tako se ni doslej nikomur posrečilo, da bi našel nekaj, kar bi jih zadovoljilo. Ščasoma je postajala za nas, ki bi morali biti še vprašani, izbira radi odklonitve tolikih odgovorov zmeraj manjša. Toda edino odločilno, še docela nerešeno vprašanje je bilo, ali je treba za napak odgovor kaj plačati. Samo Berardo je dokazoval, da ga to prav nič ne briga, in je skušal na svoje mlade prijatelje vplivati, naj reko "abas-so" in ne "evviva".

"Proč z bankami," je zaklical Venerdi Santo.

"S katero banko?" je vprašal Philippo.

"Samo ena banka je in ta daje izključno samo impresariju denar," je odvrnil Venerdi, ki se je dobro razumel na banko.

"Zapiši 'komunist,'"

Za komunisto je bil označen tudi Casparone, ker je odgovoril:

"Proč s Torlonijo!"

Paulummo pa je veljal za "socialista", ker je odgovoril:

"Naj žive reveži!"

Sredi poslednjih vprašanj in odgovorov se je na drugem koncu trga prikazala Maria Vincenza, Berardova babica, ki smo jo malo prej videli vstopiti pri Mariji Graziji.

"Berardo? Kje je Berardo?" je kričala starka. "Kaj so vse ti lopovi napravili v naših hišah!... Kaj so napravili našim ženam!... In možje? Kje so ostali možje? Berardo?..."

Berardo je takoj razumel ali se je vsaj delal tako in je bil z enim skokom pri drhtečem Philipu. Zgrabil ga je za vrat in vprašal:

"Kje je Elvira?... Kaj si napravil z Elviro?"

Stara Maria Vincenza je prišla med tem do cerkvenega praga in je začela na kolenih znova jadicovati:

"Madonna, varuj nas, pomagaj nam, reši nas..."

Ni še končala molitve, ko je glas velikega zvona obrnil pogled vseh na stolp.

Tam so zapazili nekaj, kakor senco neke postave, visoke ženske.

Prevzeti smo zadržali dihanje. Privid je izginil.

"Madonna! Madonna!" je prestrašeno vzkliknil Philippo Lepi.

"Madonna! Madonna!" so začeli vsi ponavljati.

Četverkotnik se je razšel. Črnosrajčniki so bežali k avtom pri izhodu iz vasi.

Iz dalje smo slišali dedranje motorjev.

Potem smo videli, kako so avtomobili z žarometi z veliko hitrostjo vozili po griču navzdol. Ni se nam posrečilo, da bi jih prešli. Bila jih je brezkončna veriga.

Ob vznožju griča, pri zadnjem ovinku pred glavno cesto so se sunkoma ustavili.

BRANDEIS SVOJO SLUŽBO ČASTNO VRSIL

Louis Dembitz Brandeis, ki je dne 5. oktobra umrl v starosti 84 let, je bil eden izmed najslavnejših članov zveznega vrhovnega sodišča. Revni in izkoriščani so imeli v njemu lakrnega branitelja. Bil je največkrat v manjšini, a s svojimi argumenti je javnost vedno opozoril na storjeno krivico onim ljudem, katerih edina hiba je, da ne pripadajo vladajočim. Bil je član vrhovnega sodišča 23 let. Imenoval ga je vanj predsednik Woodrow Wilson. Po pokolenju je bil žid, prvi svojega rodu, ki je postal ud vrhovnega tribunala ameriške justice.

Trajaló je dobre pol ure.

"Zakaj so se ustavili... Kaj se nameravajo vrniti?" sem vprašal Berardo.

"Raffaele Scarpone ve, čemu ne peljejo dalje," mi je smejó se odvrnil.

Ko so končno avti oddrdrali, je bilo že pozno v noč.

"Ali se izplača leči še v posteljo, ali pa naj še malo počakamo in zopet odidem v Fucino?" sem vprašal Berardo.

"Najprej moramo pogledati, kdo je v zvoniku," je odvrnil Berardo.

V bistvu je namreč veroval v hudiča, ne pa v Madonno. Prikaz hudega duha bi ga preplačil, ne pa prikaz svete device.

V zvoniku smo našli Elviro in mozo ženo, obe bolj mrtvi kakor živi.

(Naslednji dan smo izvedeli, da se je prvi avto prevrnil, ker je zavozil v deblo, ki je bilo počez položeno prek ceste. Bilo jih je več ranjenih, med njimi tudi možič s trobojno prepasnico.)

(Dalje prihodnjic.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC

Poradi odsotnosti iz urada in drugih zadržkov se je ta kolona zamudila skoro mesec dni, pa ni za pomagati. Že pride tako včasih. Bomo pa zdaj napravili potreben resume naših aktivnosti v teh tednih.

Kar se nas Čikažanov tiče, je bila stvar sledeča: Luka Groser je dobil dve naročnini upravnika pa dve doma in 71 in pol na konvenciji SNPJ v Pittsburghu, poleg tega tudi \$16.05 v tiskovni fond, Frank Zaitz 4 naročnine, tudi na konvenciji.

Angela Zaitz pa 16 naročnin in \$30.000 v tiskovni fond, istotam, Kristina Turpin je nabrala \$6.15 v tiskovni sklad na proslavi 35-letnice društva št. 47 SNPJ v Springfieldu, Ill., kjer je bila zaeno s Savani, ki so gostovali na proslavi.

Iz Sharona, Pa., je poslal Jože Cvelbar 8 naročnin.

Frank L. Tomšič in Edward Tomšič iz Walsenburga, Colo., nista v času konvencije SNPJ Proletarca prav nič pozabila. Posebno ne na zabavah. Ko sta bila na veselici v Cheswicku, Pa., sta nabrala v tiskovni fond Proletarca \$37.10. France me je sicer sem in tja malo "v roke vzel", kakor se reče po domače, in grozil, da ne bo ničesar več storil za Proletarca, niti ne obnovil naročnine. Vse to je storil predno se je odpeljal nazaj proti domu. Sicer se pa njegovih groženj ne bojim, ker vem, da je dobra duša in rad pomaga dobri stvari. Isto velja o Edwardu. Da bi le bilo več takih med nami!

Iz zapadne Penne je poslal Tone Zornik še 18 naročnin, med katerimi je bilo več novih, in še 4 oglase za koledar.

Iz daljne Californije se je spet oglasil Anton Blasich (Fontana). Poslal je dve naročnini.

V Milwaukeeju je bil te tedne zelo priden Louis Barbo-

rich. Poslal je 9 naročnin in 11 oglasov za koledar. Pravi, da to še ni vse, ker noče v tem pogledu zaostajati za drugimi leti.

Blizu Craftona, Pa., živi Anton Petrovič, ki je eden izmed najbolj agilnih sodrugov pri zbiranju prispevkov v tiskovni fond. Pred nekaj tedni je bil na 25-letni proslavi Slovenskega doma na Imperialu in tam zbral listu v podporo \$8.60. Ko sem ga pozneje videl v Pittsburghu, mi je dal še en dolar na račun "višnjegorskega polja", ki so ga menda naciji ali pa fašisti spravili pod rebra.

Rekel mi je, naj o tem vprašam "Big" Toneta iz Californije, ako kaj več ve o tem. Torej ima besedo sedaj naš prijatelj v Oaklandu.

And here is "Big" Tony himself. Ustavila sta se s soprogo na poti proti domu, in izročil je še 4 "copake" na račun svojega predloga. Enega je prispeval sam, drugega Rozi Zonta iz Indianapolis, Ind., in dva pa Ignac Travnik in Albert Naprudnik iz Detroita. Tone pravi, da sta se prav dobro imela vse povsod, koder sta bila. Zahvalujeta se vsem, posebno pa še delegaciji v Pittsburghu za gostoljubljen sprejem.

Na Elyju, Minn., sta na delu za list in za oglase v Koledar naš stari znanec John Teran in Jakob Kunstelj, ki tudi ni novinec med nami. Pravita, da se bosta potrudila kar največ mogoče, da pomagata koledarju z oglasi in z naročili zanj. Teran je že poslal prvo naročilo in še tri oglase, Kunstelj pa 4 naročnine na list, 50c v tiskovni fond in en oglas. Ostale pošlje v kratkem.

Bilo bi dobro, ako bi ta dva agitatorja začel kdo posnemati tudi po drugih naselbinah Minnesota, na primer v Chis-

holm, Virginiji, Evelethu, Gilbertu itd.

Iz Detroita se je oglasil John Volk s pritožbo, da naši zastopniki niso dovolj aktivni. Pravi, da je čakal in čakal, in ker ni bilo nobenega od njo, der je poslal naročnino sam in zraven še dodal 50c v tiskovni sklad.

Joseph Krmel, Burgettstown, Pa., je poslal naročnino in zraven dva oglasa v koledar. Provizijo od njih je poklonil v tiskovni sklad. Jožeta sem imel priliko prvič srečati na konvenciji v Pittsburghu. Je dober, prikupen dečko in zaveden delavec.

Zdaj gremo v glavno mesto naše nove domovine, v Washington, D. C. Tu živi Mary Suglich, bivša Čikažanka, ki je zvesta naročnica Proletarca. Da pa ne bo sama, je poslala od tam še dve naročnini. Pravi, da če bo mogla storiti še kaj za Proletarca, bo to z veseljem storila.

Iz mestropole (Cleveland) je poslal 6 naročnin John Krel, Jože Lever pa 4 in 6 oglasov za koledar, dočim je "večni popotnik" Tone Jankovich še vedno na delu za oglase v koledar.

Martin Judnich, No. Chicago, Ill., je poslal 4 naročnine in še 7 oglasov v koledar ter prvo naročilo zanj.

V Pittsburghu sem se prvič sestal z našim novim zastopnikom za johnstonsko okrožje Frankom Cvetanom. Naredil je name dober vtis. Par dni po konvenciji se je oglasil z 8 naročninami. Kaj je neki s sodrugom Langerholcom, da tako molči?

Naši sodrugi in somišljeniki v vzhodnem Ohiu so imeli pred par tedni uspešno konferenco kluba št. 11 in društev, ki spadajo k Prosvetni matici. Po zborovanju so pa imeli malo zabave. Tudi na Proletarca niso pozabili. Konferenca je prispevala \$5.00 v tiskovni fond, Frank Zdešar iz Bartona pa 50c. Vsoto je poslal Jože Snay.

Iz daljnega Red Lodga v Montani je poslal K. Erznovnik 2 naročnini in \$2.25 v podporo listu, ki so izkazani na drugem mestu v zadevnem seznamu.

Iz Girarda, O., je poslal dve naročnini John Kosin, tajnik kluba št. 222 JSZ John Bogatay, pa novce za člamske znamke.

Iz Buhla, Minn., je poslal eno naročnino Max Martz. Pravi, da gre v kratkem spet "na jago" za naročniki.

Za Barberton, O., je sprejel zastopništvo Proletarca Matt Močnik. Sestala sva se na konvenciji v Pittsburghu. Je fin dečko in ne novinec v naprednih vrstah. Upam, da bo v agitaciji za list tam in v okolici uspešen.

Na konvenciji SNPJ sem se srečal z mnogimi stariimi sodrugimi prijatelji iz prejšnjih konvencij, ki so: Leo Junko, Detroit, Peter Geshell, Colorado Springs, Colo., Boltezar in Pečnik Pueblo, Colo. Geo Smrekar, Aliquippa, Pa., Fr. Augustin, Imperial, Pa., Andy Bertl, Darragh, Pa., in še mnogo, mnogo drugih, ki jih radi pomanjkanja prostora ni mogoče vseh

omeniti v tej koloni. Vesel sem bil snidenja z vsemi v nadi, da se še vidimo na prihodnjih konvencijah in da bodo vsi ostali v bojnih vrstah za napredno stvar.

CANKARJEV GLASNIK

Revija Cankarjev glasnik je meseca avgusta stopila v svoj peti letnik. Tako oznanjajo spremembe številka na njeni prvi strani na platnicah. Na notranji strani pa je ostala letnica nepopravljiva.

Vsebinske številke je peštra. Seveda, kot običajno, je njen biser Kristanov uvodnik, z naslovom "Sodelovanje, ne pa šovinizem". Tudi članek "Nikar samo stokati" je vreden, da ga človek pazno prečita.

Druga vsebina je: "Jesenska slička" in "Stara pesem" od Antona Debeljaka; "Pismo", avtor Jakob Zupančič; Nacizem in delavstvo (članek); Z vero v vstajenje, drama v treh dejanjih, spisal Ivan Jontez. V avgustovi številki Cankarjevega glasnika je objavljeno njeno prvo dejanje; Slike iz Amerike (opis pennsylvanskih "dačev"); Julkina zmeta, E. K. (nadaljevanje).

Naslov Cankarjevega glasnika je 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O., in naročnina mu je \$3 na leto. Urednik revije je Etbin Kristan in Louis Zorko, upravniki.

Ali je Nemčija s poraženo Jugoslavijo na dobičku?

Nemčiji je uspelo takoj po pričetku vojne dobiti v svoje meje skoro vse izvoz iz Jugoslavije, v vrednosti okrog 60 milijonov dolarjev na leto. V glavnem je Jugoslavija izvažala v Nemčijo razne rude, les, prašice, ovce, goveje živino, sadje, pšenico itd. Po okupaciji je bilo vse narodno gospodarstvo Jugoslavije vrženo s tira, ker so jo Nemci razbili in razdelili njene posamezne kose temu nekaj onemu nekaj, a s tem so napravili škodo sebi, ker ne morejo iz nje več toliko izžeti kot prej. Vrh tega pa je jugoslovansko ljudstvo v veliko večjem pomanjkanju kot kdaj prej.

PROSVETNA MATICA

V fond Prosvetne matice so vplačala društva, klubi JSZ in druge organizacije v juliju, avgustu in septembru 1941 kot sledi:

Številka društva in kraj

1, SNPJ, Chicago, Ill. \$ 6.00

7, SNPJ, Claridge, Pa. 2.00

9, SNPJ, Yale, Kans. 6.00

29, SNPJ, Thomas, W. Va. 3.00

36, SNPJ, Willock, Pa. 3.00

39, SNPJ, Chicago, Ill. 9.00

59, SNPJ, De Pue, Ill. 3.00

65, SNPJ, Breezy Hill, Kans. 3.00

81, SNPJ, Red Lodge, Mont. 3.00

89, SNPJ, Midway, Pa. 6.00

119, SNPJ, Waukegan, Ill. 6.00

121, SNPJ, Detroit, Mich. 12.00

206, SNPJ, Gross, Kans. 3.00

262, SNPJ, Farrell, Pa. 6.00

318, SNPJ, Gageley, Pa. 6.00

397, SNPJ, Crested Butte, Colo. 3.00

407, SNPJ, Windsor Heights, W. Va. 3.00

Fed. SNPJ, Colo.-New Mex. 9.00

48, SSPZ, Arma, Kans. 3.00

19, JPZS, Milwaukee, Wis. 12.00

KLUBI J. S. Z.

3, Oglesby, Ill. 1.50

DRUGE ORGANIZACIJE

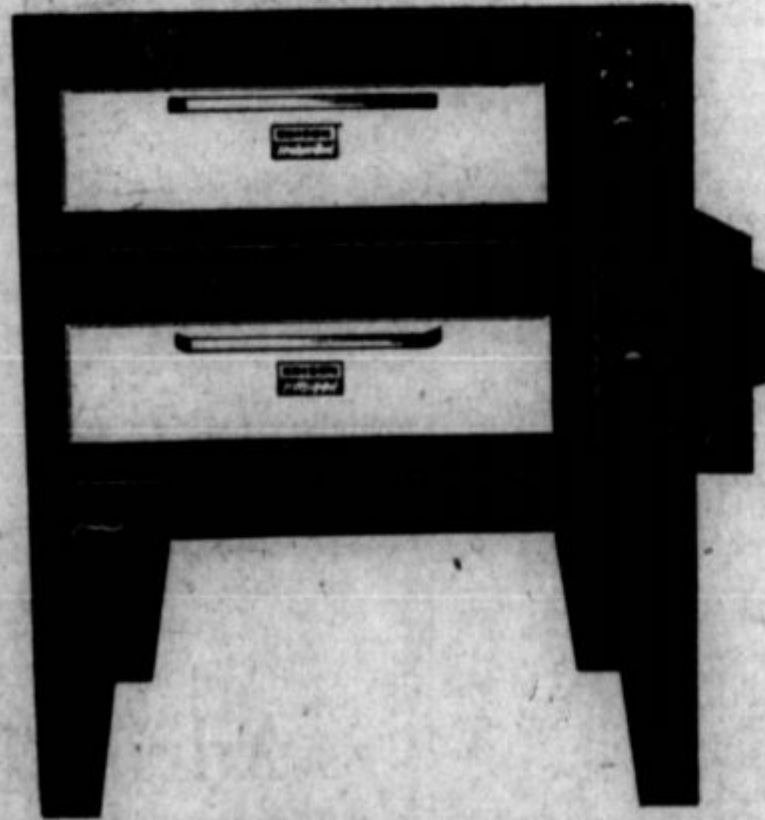
Dram. društvo "Soča", Strabane, Pa. 6.00

Skupaj \$114.50

Tajništvo P. M.

RESTAVRACIJAM in PEKARNAM...

Namestite to električno peč za peko na 30-dnevno PROSTO preizkušnjo

Točno urejevanje temperature * Sigurna kontrola vročine * Za vsak predel kontrola posebej * Poskrbljeno za še en predel.

Prepričajte se sami, kako delati dobičke in znižati stroške z električno peko... mi bomo nadomestili električno peč za peko v vašem trgovskem prostoru*) opremljenim s posebnim električnim merilom, ki bo kazal stroške obratovanja.

Skozi 30 dni boste uživali ugodnosti električne peke... paji, kolači in kruh, bodo tako okusni, da se bodo odjemalci opetovano vračali po novo zalogo... Primerjajte obratne stroške z onimi, ki jih imate s svojo sedanjo pečjo. Potem odločite, katero je bolje — in, ako električna peč za peko ne zmaga, jo bomo z veseljem vzeli nazaj. Kaj more biti bolj poštenega?

Za popolne podrobnosti pokličite RANDolph 1200.

*Pod pogojem, da imate dovolj prostora in primerno ožičevje.

Commonwealth Edison Company

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Pater B. Bernard Ambrožič ga je ponatisnil Hrvatski Svijet, se glasi:

306 MISA GODISNJE
Za žive i preminule članove
Unije Misa
Upisnina 25 Centi.
(Nikad se ne obnavlja)
Bratstvo Riječi Sv. Petra
Za Afričke Misije
Department F
3624 W. Pine Blvd., St. Louis, Mo.

Kdo bi mislil, da se bodo naši drugovi hrvatski komunisti v par desetletjih tako prelevili, da postanejo iz "gradjanov čitavog svijeta" patrioti in iz ekstremnih ateistov oglaševalci svetih maš!

Obregovanje pri polni mizi je naslov Trunkovega editorijala v Am. Slovincu. Pravi med drugim:

Kdo bi mislil, da se bodo naši drugovi hrvatski komunisti v par desetletjih tako prelevili, da postanejo iz "gradjanov čitavog svijeta" patrioti in iz ekstremnih ateistov oglaševalci svetih maš!

Obregovanje pri polni mizi je naslov Trunkovega editorijala v Am. Slovincu. Pravi med drugim:

Rev. Zakrajšek torej s svojo mislijo uspeva. Kdor hoče kaj doseči, mora delati. Pater Ambrožič ima slučajno časa dovolj, pa se je dal uposliti samo tej nalogi. Po seji slovenske sekcije JPO pa bomo glede rešila za stari kraj izvedeli še o drugih predlogih in načrtih slovenskih duhovnikov.

Ameriška Domovina piše, da se je udeležilo primarnih volitev za županske kandidate v Clevelandu samo 67 odstotkov slovenskih volivcev. Jamra, da je to premalo. A v primeri z volilci v splošnem, ki so se poslužili svoje pravice, je to jako visok odstotek. Dalje pravi: "Na 4. novembra, bosta samo dva kandidata in vse nasprotne sile se bodo združile, da porazijo Lauscheta. Ako bosta zlasti VSI Slovinci storiili svojo dolžnost, bo Luasche zmagal, drugače ne." To po mojem mnenju ni prav dobra agitacija zanj. Kaj pa demokratiška stranka — ali je Am. Domovina izgubila vero vanjo? Ali je Lauscheta le proglasila za svojega kandidata in nato zadržala?

Hrvatski Svijet v New Yorku se spetika ob komunistični Narodni Glasnik v Pittsburghu, ker je priobčil oglas, v katerem ponuja za 25c upisnine 300 svetih maš na leto. Oglas v Narodnem Glasniku, kakor

ANGLESKE LADJE POPRAVLJANE V AMERIKI

Zed. države so na papirju še nevtralne, a v praksi so v vojni z Nemčijo, dasi ne še s streljanjem, pač pa z materialnim, diplomatskim in moraličnim podpiranjem Anglije. Ena velika prednost za Anglijo je, da njene poškodovane ladje sijejo priti v ameriške arzenale, da jih popravijo ameriški delavci. In račun plača ameriška vlada. Na vrhni sliki je angleška podmornica Pandora, ki je bila v spopadih z nemškimi ladjami poškodovana in se je prišla "zdraviti" v ladjedelnico v Portsmouthu. N. H., ki je last zvezne vlade.

loženih mizah" drugih ljudi, ko vendar ve, koliko je moralno ljudstvo na svetu že garati in žrtvovati, da se je hierarhija gostila ob njih.

V Ottawi v Kanadi so imeli nedavno katoličani veliko procesijo. Skončala se je pred državnozbornsko palačo, kjer je bil oltar in maša s priprošnjami za zmago Anglije in Rusije nad "bogotajskimi" naciji. — Tudi v Gorici je bila procesija in v drugih mestih Italije. Tam škofje in verniki molijo, da bi zmagala Nemčija v vojni nad bogotajskimi Rusi. Take reči so bile omenjene v tej koloni, ki so pokvarile večerjo Rev. Trunku, ne pa, če je Bog, ali ga ni, kajti o tem se ne prerekamo. Nam je le za tisto, kar se po svetu dogaja, ne pa, kaj je "nad zvezdami".

Monsignor Szeptycki je nadškof grško-katoliške cerkve v Lvovu v Galiciji. Menda jih na Slovenskem imenujejo unijate, ker so podložni papežu v Rimu, imajo pa poseben privilegij.

Nemčija uporabljala v vojni z Rusijo svoje zaveznice v polni meri

Ko je Hitler udaril s svojo skrbno pripravljeno armado v Rusijo, je domneval, da bo do konca septembra z njo že v hierarhiji je tudi tu obdana z razkošjem, kakor je bila do te vojne v Evropi in je marsikje še. Trunk torej nima nikakršnega vzroka filozofirati o "ob-

Pa je uvidel, da se je ukanil. Prodiranje mu ni šlo po načrtu, nego z velikimi zamudami in izgubami. In do Moskve je pot po sedanjem tempu nemške armade še dolga.

Vsled tega je firer tretjega rajha pritisnil tudi na Italijo, pred tem pa na Fince in Rumunce, da naj, vržejo svojo bojno silo proti Sovjetom. Rumunska armada, ki baže šteje milijon mož, se je nekaj tednov ponašala z uspehi, kajti skupno z Nemčijo je vzela nazaj Besarabijo. Slabo zanje pa je nastalo, ko je prodrla v Ukrajino in ji je nemški generalni štab ukazal vzeti važno sovjetsko pristanišče Odese. Po virih iz Moskve je rumunska armada izgubila z naskakovanjem Odese okrog tri sto tisoč mož.

Z večjo srečo se ponaša finska armada. Tudi ona je s pomočjo nemških čet vzela Rusiji nazaj vse kar je izgubila v prejšnji vojni in nato še del Karelije in prišla v bližino Leningrada. Tedaj so se med Fini pojavile zahteve, da je njihova dežela dosegla kar je hotela in nima več vzroka vztrajati v vojni.

A po vsi Finski so nemške teroristične čete in Hitler je finski vladi ukazal, da mora z vojno proti Sovjetski Uniji nadaljevati. Fini so ubogali, četudi jim je Anglija zapretila, da jih bo smatrala za sovražno

Bolgarijo in da nevtralizira Turčijo. Moč, ki jo poseduje firer tretjega rajha v namenu zdrobiti Sovjetsko Unijo je torej ogromna, a izkazalo se je, da tudi slednja ni hiša iz kart.

Nekaj o raznih stvareh

Chicago, Ill. — Ko se je vršil v Chicago dan SNPJ, namreč letna proslava te jednote, je neki govornik rekel med drugim: "Časi so zelo resni. Zato vas danes tukaj svarim, varujte se zapeljivcev, ki so pomešani med nami! Slepe vas z dvomljivo propagando, sejejo razdor in vas speljujejo na kriva pota." — Ako bi jih bil tudi omenil imenoma in jih pokazal, pa bi bilo vse v redu.

Včasih so bili socialisti v političnih kampanjah proti indorisanjem "dobrih mož". Dali so več na program kot pa na osebo. V volilni kampanji v Clevelandu pa opazimo, da je načelo v prid "dobrega moža" tudi med nami obveljalo. In to še celo v SNPJ, oziroma v njemnem glasilu. Argument, da nimamo izhoda, ker ni delavske politične stranke, ne drži. Ako je nimamo, ni to nikakršen razlog, čemu bi morali vsled tega delovati za demokratsko stranko, o kateri že leta in leta vemo, kakšna da je.

"Direktor publicitete" Jančo N. Rogelj je s svojim napadom na Proletarca in njegovega urednika, ki ga je priobčil pred par meseci v slovenskih listih, napravil popolnoma drugačen učinek kot ga je pričakoval. Med tem je javnost tudi izvedela, da se je v SNPJ, v kateri deluje F. Zaitz, nabralo v pomoč ljudem v starem kraju že precejšnjo vsoto. Priporočam, da ne nasedati Rogljeve "strankarskemu" "nestrankarstvu". Bodimo odločni in povejmo tudi, kakšno Jugoslavijo si želimo in hočemo. Ako smo imeli pogum zato v prejšnji svetovni vojni, imejmo ga tudi sedaj, ko je še bolj potrebno, da smo odločni.

V koloni Komentarji v Proletarcu sem čital: "Nekaterim našim ljudem hudo roji Združena Evropa po glavi. Nekaterim le akademsko, drugim že kar po glavi. In pravi: 'Oboji so bedaki pri tem.' In dalje: 'Kdor hoče govoriti o združenju Evropski stvarno in prepričljivo, se mora najprej pogledati v dušo in ekonomske razmere vseh tistih narodov, ki naj postanejo člani (združene Evrope)'. In pristavi: 'To pa niso mačje solze.'"

Seveda, seveda, s. Komentator! Prav je ne misliti samo na Hrvate, Srbe in Slovence, ki so se pokazali da drug drugega ne razumejo ali nočejo razumeti in so v državnistvu zaostali duševno in gospodarsko. Prav zato pa bi bila potrebna evropska federacija, seveda na socialističnem, demokratičnem temelju, ker le v taki bi bil zagotovljen svoboden razvoj malim kot velikim narodom.

Da bi se Komentator ognil pravemu vzroku in oviri za združeno Evropo, je navedel nekaj načrt, kakšna bi Jugoslavija morala biti. Toda kaj koristi načrt, ko pa vemo, da se jugoslovanski narodi med sabo še vedno ne poznajo in se ne razumejo! Kako naj bi bili potemtakem zmožni kaj dobrega ustvariti in voditi takšno Jugoslavijo, kakršno si on zamišlja? Dalje bi moral vedeti, da so v ospredju gibanja za obnovo Jugoslavije taki elementi, ki ne verujejo v naša načela in ne v naš ljudski program. Potikajo se v Londonu in v Zed. državah na stroške jugoslovanskega ljudstva. Tisti ljudje, ki se predstavljajo za jugoslovansko vladno, bodo z vsemi štirimi proti taki Jugoslaviji, kakršna bi bila jugoslovanskemu ljudstvu in vsemu svetu v korist. Zato je slehernega socialista dolžnost, da dela za združeno Evropo. Morda ne bomo še uspehi. Ampak za jugoslovanske kot druge narode v Evropi bi bila taka demo-

kratična federacija edina rešitev.

"Odprite se vi, živi grobovi! Naš narod vodite k svobodi!" Tako je čutil za potrebno deklamirati v Proletarcu in v drugih ameriških slovenskih listih Anton Krapenc. Verz bi odgovarjal namenu, ako ne bi bil Tone napisal svojo stvar tako šovinistično. Poziva voditelja na odgovor in pravi, da so vodilni narod doslej po napadnih poteh. Poziva: "Voditelji, stopite na plan in priznajte to. In v bodoče učite naše ljudi, da so v prvi vrsti Slovinci, potem šele prepričanja."

Ako ni to prenapet šovinizem, potem ne vem, kako drugače bi se izrazil. Zal, da se to hibo ponavlja med vsemi narodi in se je bo še. To je vzrok, da "domovina plaka" in bo morala še v bodoče, dokler ne bo šovinizem izginil in ga nadomesti mednarodnost, v kateri se bo vsak narod počutil kakor se počuti prijatelj med prijatelji.

Tudi jaz bi naslovil na naše voditelje apel, pa ne samo na voditelje, temveč tudi na učitelje in profesorje, da naj narod učijo ne po Toneovem receptu, pač pa v slovenskem jeziku človekoljubje, bratstvo in enakost. Ljubezen do pravice, sožitje do vseh narodov. Pa nam ne bo prav nič treba plakati, da "domovina plaka".

Omenjena dopisnika bi vprašal tole. Kje in od koga pa je izvedel, da je Slovenec, in da smo narod? Mar ne od onih, proti katerim je napisal svoj protest? — **Anton Vicič.**

Puebelski dim

Pueblo, Colo. — Naš g. župnik je dobil pomočnika. Business is good. Ustno poročilo govori, da je njemu ljubša nacija slovenska banda, kot kosmati boljševiki. Napravil je apel na vse kostrune in ovčice, da se podpišejo in protestirajo na predsednika Z. D. proti pošiljanju bojnega materiala v Rusijo.

Gospod Zakrajšek je imel tukaj shod v dvorani sv. Jožefa. Ugrajal je vse božje sinove in hčere, da posežejo globoko v žep, da se zloži čim največ mogoče denarja, ki bo poslan na samega sv. očeta v Rimu, in on bo vse po stari krščanski ljubezni razdelil med ljube Slovence v stari domovini. Pozabil pa je omeniti, ali bo delil v kruhu, denarju ali s svinčcem v hrbet.

Naši delegatje so srečno prišli nazaj in kakor poročajo, je Pittsburgh zelo zakajeno mesto. Menda pa le ni tako hudo, ker sicer bi se ne hvalili, kako izvrstne priredbe, predstavljene po mladini in clevelandskih igralcih, so videli. Takoj mi je padlo v glavo, da niso tako dimasti kot pri nas.

Pa naj bo kakor že hoče biti. Župnik je napravil kolekto za papeža, pa je dobil celih 65c. Župnik je rekel, da je sramota za tolikšno naselbino kot je naša. Mogoče se bodo pa vseeno dimi razpršili in ljubko sonce posijalo v naše zakajene možgane. X.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

in proti Rusiji. Shode so jim kmetje razbili. Pa se je vlada na nemško zahtevo poslužila masnih aretacij in masnih eksekucij. Ako se iz upornikov napravi mlitice, niso nikomur več nevarni. A dogodilo se je že mnogokrat, da so se rabili tej domnevi motili.

V Avstraliji je v začetku oktobra premier Arthur F. Fadden z vsemi ministri vred resigniral, nov kabinet pa je sestavil voditelj delavske stranke John Curtin. Tako ima sedaj poleg Nove Zelandije tudi Avstralija popolnoma delavsko vlado. Dalje je delavska stranka zastopana v angleškem, in tudi v avstralskem kabinetu ter v Južni Afriki. Nova avstralska vlada je izjavila, da bo storila vse v svoji moči v vojni proti hitlerizmu, ki je svobodi delavstva smrten sovražnik.

Sovjetska vlada je imenovala za sovjetskega poslanika pri jugoslovanski vladi v Londonu M. Bogomilova, ki se je takoj po nastopu te službe šel predstaviti kralju Petru in premierju Dušanu Simoviću. Prav je, da so si ti ljudje postali prijatelji vsaj v nesreči, dasi bi bilo boljše za obe deželi, ako bi bile v prijateljstvu in v zvezi takrat, ko bi to kaj zaleglo.

Kanada je Rusiji obljubila stotine tankov, ki jih ji bo dostavila v čimkrajšem času. Rusija bi jih sicer potrebovala takoj. Zdi se, da ji bo pomoč iz Anglije in Severne Amerike prepozno prišla.

Finska je med dvema ognjem. S pomočjo Hitlerjeve armade si je izvojevala nazaj vse, kar je morala prepustiti Sovjetski Uniji v prejšnji vojni, in vrh tega je okupirala tudi Karelijo, ki jo smatra za finksko deželo. Finski socialdemokrati na vlado v Helsinkiju že več tednov pritiskajo, da naj sklene s Sovjetsko Unijo separatni mir in v tem jih podpirati angleška in ameriška vlada. Toda finska buržvazija je s Hitlerjem in zahteva, da Finska ostane v vojni dokler ne bo Rusija popolnoma razbita in premagana. Pretinjam iz Londona in Washingtona se finska reakcija roga, ker je uverjena, da bo Nemčija gospodarica Evrope in ostalega sveta. A se lahko kaj zaobrne in reakcija na Finskem bo morala dati svoj obračun in nekateri svoje — glave

Varčevanje z železom

V Nemčiji je prepovedano rabiti železo v nad tisoč predmetih. Na primer, Matere Božje, Kristusa na križu ali v kakršnikoli obliki, in ne drugih svetnikov, se ne sme več vlivati v železu. Kuhinjska posoda ne sme biti v Nemčiji več iz kovin, ne misije pasti, ne stotero in stotero drugih predmetov. Enako se lahko dogodi tudi v Zed. državah, kjer se slične restrikcije že uvajajo, ako tudi nismo še uradno v vojni.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

TEL. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicago, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina pranje — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172 — 7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

NOW IS THE TIME TO GET TOGETHER!

By RUTH TAYLOR

The editorial pages of every newspaper, the commentators whose voices ring out over the radio dial, all proclaim the same thing—management and labor must get together.

Prejudice or bias for one side or another often colors this clamor, but it still rises from both sides—and, far more important to both, from the great middle ground of the public, who are tired of the strife and are keenly conscious of their own danger if an agreement is not reached.

In this outcry for better understanding lies the golden opportunity for those who are honestly and sincerely trying to bring about better industrial relations. With the attention of all the people focused on this subject, there is opportunity for the forceful and accurate presentation of all the facts. No attempt of selfish interests to accomplish their own ends can succeed under steady public scrutiny. Therefore, at a time when the most important need of the country as a whole is unified action, there is a real chance for a fair and equitable settlement of long-range industrial disputes.

To arrive at this solution, both management and labor must consider the problems concerned, not only from their own viewpoint but from the viewpoint of each other. The facts must all be put on the table and the arguments for each side given not in heat and anger, but with full knowledge and consideration of the common problems we are all facing.

Once they have arrived at the facts, then is the opportunity for a permanent solution. Both sides will have to be ready to give up something for the common good, for only when there is a real feeling of partnership can there be a relationship that will endure. This does not mean setting wages or hours on a permanent basis—but it does mean working out a system by which all disputes can be settled amicably and fairly.

Surely both sides have brains enough to work out such a system. All that is needed is the desire to do so.

The real leaders of labor have gone on record as to their wish for such a settlement. They are the articulate representatives of the high rank and file of workmen who make up the great mass of people throughout the length and breadth of this land. If public opinion were marshaled back of them in this effort, the day of peace in industrial relations would be far closer at hand. But they must have the support of every earnest and sincere member of union labor and the surety that their decisions will be abided by and their counsel heeded.

THE UNDERGROUND STRUGGLE

Among the war fronts in Europe, there is one about which relatively little is known in this country. These are the underground movements in the countries conquered by Nazi Germany as well as the underground movements in the very metropolitan countries of Fascism. From time to time, however, news leaks through and the public learns of organized resistance in these countries. We know pretty well that a well-organized resistance exists in Czechoslovakia. We read about such resistance in Norway and in Holland. Recently we learned of the existence of organized opposition in France. We know, that German, Austrian and Spanish refugees have contacts with organized opposition groups in their countries. It is, however, less known in this country that an organized underground movement also exists in Poland. This movement is one of the strongest among the centers of opposition in the countries conquered by the Nazis.

The importance of all these underground movements is twofold: strategic and political. We all repeatedly hear the question: "How can Hitler be defeated?" Sufficient American aid to Great Britain may prevent the Axis powers from conquering Britain and thus destroying the last stronghold of democracy in Europe. But this is not enough. This war cannot end in a way satisfactory for democracy without an outright defeat of Nazi Germany. A mere prevention of a British defeat would lead to a "negotiated peace" which would leave the Nazis with all their conquests on the European continent. Such a peace would really be a Nazi victory. But the defeat of the Nazis requires an armed invasion of the continent. How can such an invasion be successful? The answer is supplied by the existence of the anti-fascist underground movements. The invasion of the continent by the British and Allied armies must be combined and coordinated with the assistance of these movements. Already now some of these movements prove to be a considerable nuisance to the German armies. They sabotage production and transport, and compel the Nazis to keep in the conquered countries more military and police power than otherwise would be necessary. Of course, by themselves they cannot be expected to overthrow Nazi domination, and it would be childish to rely upon the anti-fascist movements alone to bring about the end of Nazism, without a military defeat of Germany. But in combination with military action, they may become of decisive importance at a critical moment when the Axis powers will be sufficiently "softened up" by the blockade and aerial war-fare. Co-operation of the British army with these underground movements implies of course a full realization of the "civil war" aspect of the present

international conflict. The realization of this aspect was the source of the strength of Nazi and Fascist strategy which culminated in the technique of the "fifth column." The organized underground movements are the "fifth column" of international democracy.

But the main importance of the underground movements is political. If this war is not to lead merely to a temporary solution like that of Versailles, it is necessary to establish a new political and social order in Europe which removes the sources of international conflicts. Such an order can be only a democratic order, a democracy which is economic and social, as well as political. Such a total democracy must arise from below, out of the aspirations and desires of the people themselves. These aspirations and desires can be interpreted only by the underground movements which struggle and suffer with the masses of the people, which know their conditions and ways of life, their feelings and thoughts suppressed by Fascist censorship and police. Only out of this intimate contact with the daily life of the people in Nazi dominated Europe can a creative and constructive program of a new Europe arise. And only out of the daily struggles of these peoples against Fascist domination, together with the social changes which are taking place at present in Britain, can such a new order be successfully established. Thus the anti-Nazi underground movements are political pioneers of the new Europe toward which we all are looking forward. Among these movements the Polish movement is of great importance not only because of its strength and strategic position, but also because it was the first to come forward with a clear and concrete program and thus the foundation was the first articulate voice of a conquered people speaking from within their conquered land.

On September 1, 1939, the Polish State covered an area of 149,600 square miles and had more than 35 million inhabitants. 77,300 square miles, inhabited by 13,196,000 persons, were under Russian domination. The remaining 72,300 square miles and its 22,113,000 inhabitants live under the German yoke.

The Polish territory occupied by Hitler has been divided into two regions. Almost a half—34,300 square miles—has been simply annexed to the Third Reich (10,250,000 inhabitants). The other 38,000 square miles with its 11,863,000 inhabitants constitutes the s. c. German General Government of Poland.

HARD TO DO

"Can you keep a straight face when you're telling a lie?"
"No—my lips always move."

WARNING FROM F. D. R.

Testifying before the Senate sub-committee investigating Hollywood, Senator Nye warned in ominous tones that movie producers are predominantly "foreign born, mostly Jews." Next day at his press conference, President Roosevelt read this telegram to an "unidentified" Senator:

"Have just been reading a book called the Holy Bible. Has large circulation in this country. Written entirely by foreign born, mostly Jews."

THE MARCH OF LABOR

OF THE 7,000 UNION AGREEMENTS ON FILE WITH THE U. S. BUREAU OF LABOR STATISTICS ONE-FOURTH CONTAIN SHARE-THE-WORK PROVISIONS.

WOMEN WERE EMPLOYED AS MINERS IN NINETEENTH CENTURY ENGLAND.

WOMEN TODAY MAY NOT WORK AT MINING, BUT THEY STILL DIG FOR VALUES. THEY KNOW THAT THE UNION LABEL IS THE BEST GUIDE TO VALUE. THIS IS THE LABEL TO LOOK FOR WHEN BUYING HATS.

CARL SCHURZ

"FROM THE EQUALITY OF RIGHTS SPRINGS IDENTITY OF OUR HIGHEST INTERESTS: YOU CANNOT SUBVERT YOUR NEIGHBOR'S RIGHTS WITHOUT STRIKING A DANGEROUS BLOW AT YOUR OWN."

Things to Ponder Over

The speech made at Ft. Wayne recently by Charles A. Lindbergh sounded rather hysterical.

He said it may be his last speech because freedom of speech was liable to be suddenly abolished. He said we were on the verge of a dictatorship. He said it was already late to avoid totalitarianism in this country. He said it was probable that next year's elections would be prevented. These are not his exact words but they are the essence of that part of his address.

If he has any facts on which to base these statements he ought to give them. If not, he should not make them and thereby create false impressions.

He said he did not know of any statements he had made which had not been true. His statements, in the Des Moines speech, about the Jews were easily refuted. They do not stand investigation. He said he does not have political ambition. How do we know whether that statement is true or not?

When Hitler wants to do some outrageous thing, he charges the other fellow or the other nation with having such intentions. Each invaded neutral country has first been falsely charged with committing offenses against Nazis and of having designs against Nazi Germany. Turning things upside-down and wrong-end-to is the regular Nazi technique.

Anyone in this country who wanted to abolish free speech, who wanted to abolish elections, who wanted to be a dictator, would naturally import the Nazi technique and charge that someone else wanted to do those things and that he himself was intent upon preserving the country from those evils.

—Milwaukee Post.

1941 Immigration and Naturalization Statistics

Immigration and Naturalization Service statistics for the fiscal year ending June 30, 1941, not yet officially released, reveal a further drop in immigration. Only 51,776 immigrant aliens were admitted, compared to 70,766 in 1940, 82,998 in 1939. In 1941 17,115 aliens previously admitted as permanent residents left the United States, leaving a net increase of only 34,661. The net increase was 49,295 in 1940, 56,347 in 1939.

The largest number of 1941 quota immigrants—36,220 in all—came from Germany and Austria, 13,051. Next in order came Poland 4,406, Great Britain and Northern Ireland 3,332, France 1,823, Czechoslovakia 1,787, Russia 1,584, Belgium 1,171, Netherlands 1,103.

A total of 100,008 non-immigrant aliens entered in the fiscal year 1941, while 71,362 departed, according to the same statistics. In 1940, 138,032 were admitted, while 133,703 departed.

Aliens filing declarations of intention in 1941 totalled 224,123, while 277,294 were naturalized. These figures were 203,536 and 235,260 respectively in 1940.

This telegram was sent by William Randolph Hearst, to editors of his papers throughout the country on July 21: "The war news this morning was very uninterestingly told in some of our papers, the Odessa advance being paraded in headlines without clearly or fully relating it in text. The fight of the Finns was not told conspicuously, although this is most interesting to Americans and most characteristic of this phase of the war."

Charity is twice cursed—it hardens him who gives and softens him who takes. It does more harm to the poor than exploitation, for it makes them willing to be exploited. — Bourke White.

Little Luther (Answers Back)

Keep your temper, Gentle Sir, Writes the Manufacturer. Though your goods are overdue For a month or maybe two. We can't help it, please don't swear. Labor's scarce and metal's rare. Can't get brass, can't get dies.

There are facts, we tell no lies. Harry's drafted, so is Bill. All our work is now uphill. So your order, we're afraid. Maybe still a bit delayed. Still you'll get it—don't be vexed. Maybe this month, maybe next. Keep on hoping, don't say die. We'll fill your order by and bye.

—A manufacturer reported to his impatient customers.

Keep your temper, Gentle Sir, From the picket line we will not stir. Though your goods are overdue So are our bills, a month or two. We can't help it, please don't swear. You see, we cannot live on air. Food's expensive, rents are high.

These are facts, we never lie— Our sons are drafted and our brother; We're the sole support of mother. Still we'll come back, don't be vexed. Maybe this month, maybe next. It's up to you to lend a hand And grant our union its demand.

—Little Luther.

BACK SEAT?

"Has your wife learned to drive a car yet?"
"Well, only in an advisory capacity!"

ON A BUDGET

At best the truth must be handled economically in war. — The London Spectator.

When the Chinaman was asked for another contribution to the church fund he asked in amazement: "Wassa mally Jesus—allas bloke?"

Organized Workers in Denmark Under the Swastika

At the annual conference of the Blacksmiths' Union held early in July this year, Laurin Hansen, chairman of the Danish Trade Union Centre, said, amongst other things: "Your Union still numbers 52,000 members. The struggle we are waging in common is no longer a struggle for higher wages, but for the continuation of free unions and of a free social order. Today we are often compelled to say 'Yes' in cases where in the past our reply would have been bluntly 'No.' Often matters of great consequence have to be decided within hours, and sometimes on the spur of the moment. Now and again such decisions must be taken by a single person, without previous consultation with his colleagues. But so far the Danish working class owing to the confidence in its cause and trade union training, have constantly given proof of their solidarity and their understanding of the peculiarity of the circumstances."

CLASS PROBLEM

The closed shop is not the answer to present day working class problems. There are men and women outside the job trusts that want to eat, too. They are just as much entitled to find a place for themselves in the "trades" or in industry generally as those other workers who "got there first." Real unionism will find a remedy for their needs.

Naturally, workers who through bitter and persistent struggle have improved their wages and job conditions will not invite a relapse into pre-union conditions by making way for the scab-minded. But somewhere room must be made for all who need to work. Moreover, the standard of living of all must be raised up to somewhere near the standard of the best paid. There is no genuine job security for anyone as long as there is a large army of unemployed; and low standards are a permanent threat to the better conditions that some enjoy, even if these latter are "protected" by a job trust. Either the whole working class gets substantially improved conditions, or further progress for even the organized and most favorably situated is unlikely.

There are unions which, even today, would rather pay workers to stay out than to accept their money for initiation fees. They expect to keep their "good" conditions for a limited number—the number the employers in their line can conveniently use. They regard their jobs as private property and they hang up a "no trespassing" sign. This is not real labor unionism.

—Industrial Worker.

Sale of Defense Savings Bonds Progressing

WASHINGTON, D. C.—Sales of Defense Savings Bonds reached \$1,504,411,000 as of September 30, the Treasury Department announced Friday, October 3. This is at the rate of 300,000,000 a month since the Defense Savings Program was launched on May 1 last. September sales were \$232,327,000.

Sale of Series E Bonds—the "people's bonds"—for the period were \$571,216,000, more than a third of the total for all three series. The figures by months for Series E Bonds only: May, \$100,581,000; June, \$102,517,000; July, \$145,274,000; August, \$117,603,000; September, \$105,241,000.

Total sales of Series F and G Bonds for the period were \$933,193,000. By months: May, \$249,237,000; June, \$212,010,000; July, \$196,857,000; August, \$148,003,000; September, \$127,086,000.

Total cash deposits at the Treasury for all three series of Bonds by months: May, \$49,818,000; June, \$314,527,000; July, \$342,132,000; August, \$265,606,000.

All figures shown are rounded to the nearest thousands.

Alien Registration Facts

The Alien Registration Division has made a sample study of registration information, based on 200,000 cases. Subject to later revision, the following facts are revealed:

Natives from Italy form the largest group of aliens (14%), and next are natives of Canada (9.7%), of Poland (9.3%), of Russia (8.0 %), of Germany (7.7%). Almost 72% of the alien population came to U. S. before 1924, and 19.3% before 1906. Average alien age is 48.2 (U. S. Census showed average age for native white to be 23.8 in 1930). Approximately 15% (estimated total of 685,947) aliens were unable to sign their registration forms; average age of this group is 60 years, and 92% of these came to U. S. before July 1, 1924. Of the almost 5,000,000 registered aliens, an estimated 608,085 had declared their intention to become citizens and had valid first papers on registration date; an estimated 335,136 others had allowed their papers to lapse.

HOW TO ACT TO BE A

HITLER AGENT

(FROM THE TOLEDO UNION LEADER)

It's not necessary to be on the payroll, to act as a Hitler agent. It's sufficient that one repeats some such stock phrases as are quoted below, often enough to serve Hitler's purpose.

Here they are:

"The Germans have an unconquerable military machine."

"Our army is a collection of wooden-headed dolts. Did you know that they're still using horses?"

"Defense production is hopelessly bogged down."

"They (here you mention every group in the country except the one you're talking to) will sell us out in a minute."

"Washington is a mad-house of confusion, inefficiency, petty politics. What we need is one strong man..."

"All of this must be blended into a doleful chant of 'We're licked before we start, we're licked before we start...'"

"One doesn't have to say that he's against democracy or for nazism; it's enough to say that democracy is doomed and nazism is inevitable."

Hitler knows that it is easiest to persuade a nation to defeat itself. He's trying to reduce the proud American spirit into a jelly of defeatism, fear and surrender...

Are we going to help him do this dirty work?

MEN, JOBS AND PRODUCTION

Over-simplified thinking is dangerous. Yet we all simplify—especially editors. If you are a true believer and things go wrong, you say the devil is at fault. If you are a western farmer and prices are too low, Wall Street did it. If you are an employer and your digestion goes bad, the labor agitators are at the bottom of it. If you are an editor and you get the notion that the armament program has bogged down, then—of course—the strikers caused it. You probably never were in a factory in your life. You have no idea how production can be stepped up. All that you have is a fixed idea. A button is pushed in your consciousness, and you automatically fulminate against your bugbear.

At least three factors do more to hold up production than strikes in armament industries. These are: (1) absences from work because of accidents or illness; (2) Lack of adequate training or of proper distribution of labor; (3) Failure to utilize countless small plants.

Every one of these factors cuts down production much more than the half of one per cent loss caused by strikes. But as subjects for editorials they suffer by comparison with strikers. You can't fulminate against them. If you write about them, you must look up figures and try to discover causes. The causes might lead you back to errors on the part of great industrialists or prominent government officials.

Every American with the least interest in labor's welfare wants the tanks and planes and munitions to roll out ahead of the schedule. But when he sees writers turning public attention to one of the minor causes of reduced or unsatisfactory production and diverting attention from all of the major ones—he gets hot under the collar. What are these men driving at? Are they fighting Hitler or American labor? —The New Leader.

Pre-Publication Reactions to Louis Adamic's "Two-Way Passage":

Barry Bingham, publisher of the Louisville Courier-Journal:

Your book rang a bell for me. We have all grown distressingly accustomed to being on the defensive in this world revolution that surrounds us—on the defensive in the military sense, and still more so in the moral and ideological sense. You have struck the first real spark of a spiritual offensive against totalitarianism.

Of course it would be easy to conjure up difficulties and point out dangers in the path of the course you advocate. I know you see the difficulties and dangers yourself with

defending. Your plan seems to me an important first step in that direction.

Van Wyck Brooks, foremost American critic:

The suggestion offered in Two-Way Passage has within it such grand possibilities that it ought to be explored to the limit. While it might come to nothing, it might, on the other hand, lead to wonderful results in the unimaginable future that confronts us.

George Britt, chief editorial writer, New York Post:

I approve of the book and congratulate you for it and want to cheer for its success. I think your basic idea is a contribution of first-rate importance to the solution of the main thing that has to be settled. I expect to see it take its recognized place in history as the original statement of something that is to have a part in shaping future events.

Samuel Grafton, columnist, New York Post:

I have read the book and I am with you, with you all the way. Your idea is one of the very few that burst the bonds of more or less disguised imitation of the Nazi techniques; it is not a copy of a Nazi method, edited for democracy, but sheerly and completely democratic. If we are ever going to develop morale, which depends, first of all, on a sense of direction, it will be through approaches such as yours... Let's make it a movement.

The First Lap

A diner at a restaurant saw another table a man he thought he had met before. He went up to the other. "Excuse me, but are you Dunn?" he asked.

The other put down his knife and fork and gazed in amazement. "Dunn?" he said. "No I ain't. I'm only started."

LOUIS ADAMIC

great clarity. But we must all know by now that nothing of any significance can be done to improve the horrible state of our world without great hazards and great sacrifices.

The important thing is that you have suggested a plan that may have enough dynamic power to counteract the evil spell of Hitlerism in the minds of men. I hope many people will see in it a possibility of constructive building of the future. We can never win this war in any sense by seeking only to defend our past or our present. We must strike out to create a future much better worth